

IV Міжнародний Форум для сталого розвитку бізнесу GREEN MIND

Апроксимація у секторі «Управління відходами та ресурсами»

**Міщенко В.С.
Омельяненко Т. Л.
Маковецька Ю.М.**

Київ - 2015

Управління відходами та ресурсами

ДИРЕКТИВА 2008/98/ЄС про відходи

ДИРЕКТИВА 1999/31/ЄС про захоронення відходів

ДИРЕКТИВА 2006/21/ЄС про управління відходами
видобувної промисловості

Календарний план

Директиви ЄС	Короткострокові			Середньострокові					Довгострокові	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023...
Директива 2008/98/ЄС про відходи										
Директива 1999/31/ЄС про захоронення відходів										
Директива 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості										

	Часові рамки для запропонованих дій для транспозиції (n+2)
	Часові рамки для запропонованих дій для апроксимації: Директиви 2008/98/ЄС та 2006/21/ЄС (n+5) ; Директива 1999/31/ЄС (n+6) .

Для Директив встановлюються терміни апроксимації з моменту підписання Угоди про асоціацію (рік *n*).

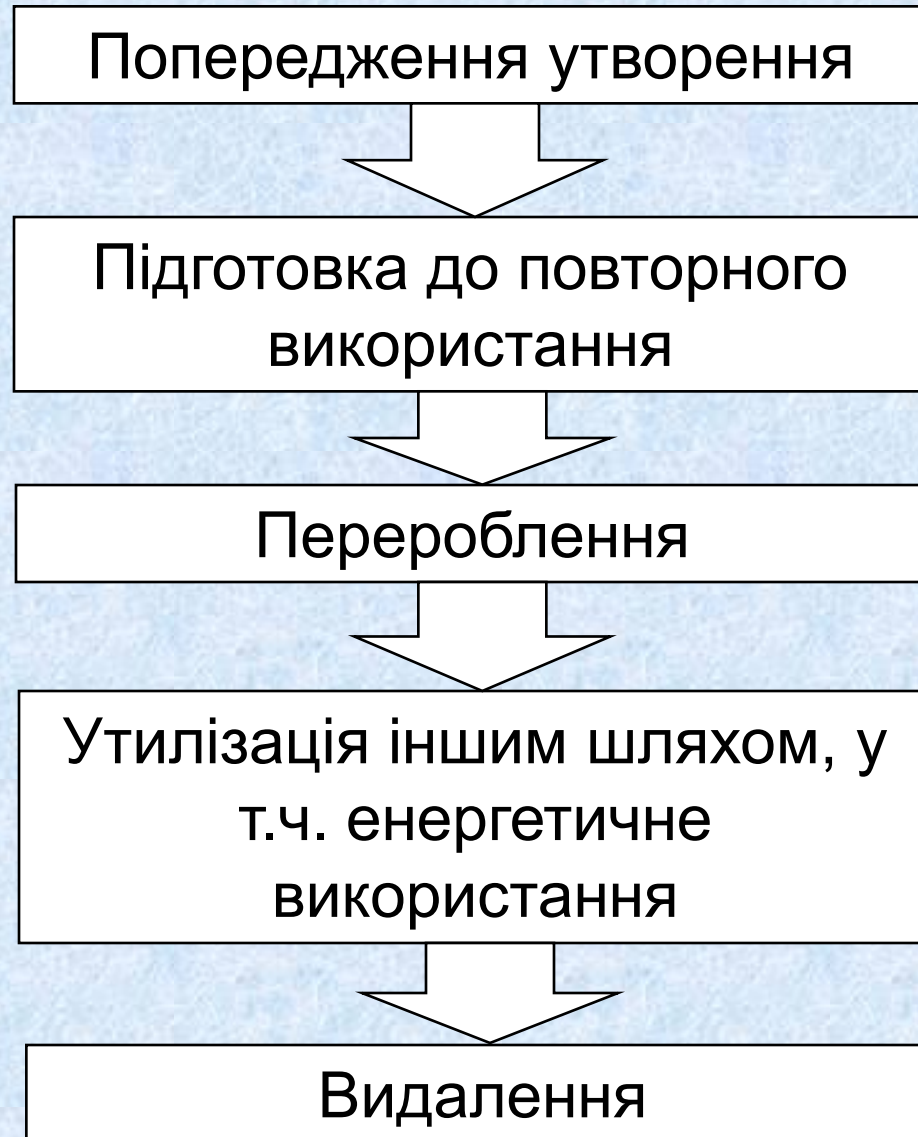
Директива 2008/98/ЄС про відходи

Запроваджує заходи із захисту довкілля та здоров'я людини шляхом запобігання або зниження негативних впливів виробництва й поводження з відходами, а також зменшення загальних наслідків використання ресурсів та підвищення ефективності такого використання

Ключові орієнтири Директиви

1. Інтеграція завдань захисту довкілля і здоров'я людей із максимальним переробленням відходів, тобто з ресурсоефективністю.
2. Введення у законодавче поле та площину практичної реалізації п'ятиступеневої ієрархії відходів, категорії побічних продуктів, критеріїв кінця статусу відходів
3. Регламентація віднесення відходів до категорії небезпечних, їх класифікація відповідно до списку відходів (List of waste)
4. Запровадження розширеної відповідальності виробника
5. Планування управління відходами та запобігання їх утворення
6. Ведення публічних реєстрів суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами

Ієрархія пріоритетів поводження з відходами

Розширено відповідальність виробника (стаття 8)

Виробник продукції – будь-яка фізична або юридична особа, діяльність якої призводить до утворення відходів (первинний виробник відходів) або той, хто проводить попереднє оброблення, змішування або інші операції, внаслідок яких змінюються властивості або склад цих відходів.

Розширення практики повторного використання та попередження утворення відходів, перероблення та інших методів утилізації

Розроблення дизайну продукції таким чином, щоб:

- зменшити вплив такої продукції на навколишнє природне середовище та утворення відходів в процесі виробництва продукції та подальшого її використання;
- забезпечити належне поводження з використаною продукцією, як стала відходами;
- забезпечити належну роботу внутрішнього ринку необхідно враховувати принципи економічної доцільності та екологічної ефективності, а також загальний вплив на довкілля та здоров'я людини

Поводження з небезпечними відходами

Виробництво, збирання та транспортування, зберігання небезпечних відходів здійснюється у відповідності з вимогами до охорони довкілля (стаття 16).

Заборона змішування небезпечних відходів (стаття 17)

Маркування небезпечних відходів (стаття 19)

Наявність необхідних документів при перевезенні небезпечних відходів через територію країн ЄС

Видача дозволів (стаття 23)

Будь-яка організація або підприємство, яке планує здійснювати **операції із оброблення відходів** повинна отримати дозвіл уповноваженого органа.

«оброблення» – операції з утилізації або видалення, включаючи попередню підготовку до утилізації або видалення.

Дозвіл видається на певний період і може бути подовжений

Можуть бути виключення утилізації відходів; для видалення безпечних відходів в місцях їх утворення

Для отримання дозволу на операції зі спалювання та спільне спалювання з використанням енергії обов'язковою вимогою є високий рівень енергоефективності

Реєстрація (стаття 26)

За виключенням тих суб'єктів, для яких необхідним є отримання дозвільної документації, уповноважені органи мають вести реєстр:

- організацій та підприємств, які займаються збиранням та транспортуванням відходів на професійній основі;
- дилерів та брокерів;
- організації та підприємства, на які розповсюджуються виключення відносно отримання дозвільної документації

Плани управління відходами (стаття 28)

Один або декілька планів управління відходами

Має охоплювати:

- всю територію держави;
- основні потоки відходів;

Мати зв'язок з іншими планами та програмними документами

Оцінка впливу плану на навколишнє природне середовище

Мета планів:

- провести аналіз ситуації у сфері поводження з відходами;
- визначити кроки удосконалення екологічно безпечного поводження з відходами;
- надати оцінку виконання завдань та положень Директиви 2008/98/ЄС в рамках зазначеного плану.

Програми попередження утворення відходів (ст.29)

Положення з апроксимації Директиви 2008/98/ЄС зафіксовані в Додатку ХХХ Угоди про асоціацію з ЄС

№	Положення з апроксимації	Строк впровадження, роки
1	Розроблення й прийняття національного законодавства. Визначення уповноваженого органу	(3 роки)
2	Підготовка планів щодо управління відходами згідно з п'ятступеневою ієрархією відходів та програми щодо попередження утворення відходів	
3	Встановлення механізму повного покриття витрат згідно з принципом «забруднювач платить» та принципом розширеної відповідальності виробника.	(5 років)
4	Встановлення дозвільної системи для установ/підприємств, що здійснюють операції з видалення чи утилізації відходів з особливими зобов'язаннями щодо управління небезпечними відходами	
5	Запровадження реєстру установ і підприємств, які здійснюють збирання та транспортування відходів	

Транспозиція у національне законодавство

Директива
2008/98/ЄС

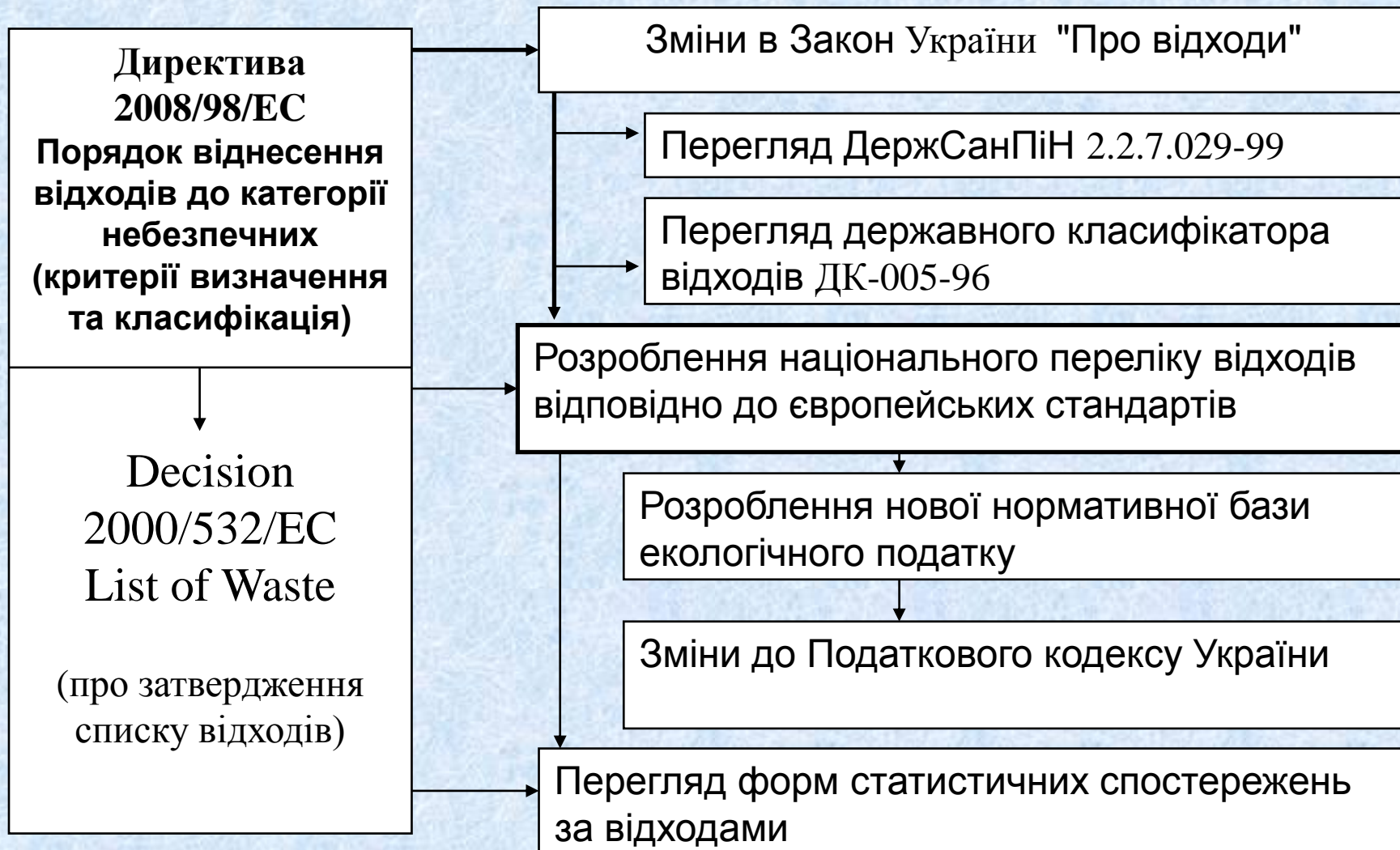
Нова редакція закону України «Про відходи»

Розроблення й прийняття:

- Класифікаційного переліку відходів;
- нової редакції ДержСанПіНу 2.2.7.029-99;
- положення про кінець статусу відходів та побічні продукти;
- порядку підготовки планів управління відходами та програм запобігання утворення відходів;
- правил і розрахункових методів оцінки цільових показників і орієнтирів щодо завдань з повторного використання та перероблення відходів.

Перегляд форм державних статистичних спостережень
Внесення змін до Податкового кодексу України в частині екологічного податку на розміщення відходів

Проектний сценарій імплементації норм Директиви щодо порядку віднесення відходів до категорії небезпечних

Директива 1999/31/ЄС про захоронення відходів

Основною метою Директиви є попередження або зменшення, наскільки це можливо, негативного впливу від захоронення відходів, який може виникати протягом життєвого циклу місць захоронення на довкілля та здоров'я людини.

*Директивою встановлюються орієнтири, технічні і експлуатаційні вимоги, що стосуються безпосередньо **відходів та місць захоронення**, передбачаються відповідні заходи, процедури.*

Зменшення обсягів захоронення відходів, що біологічно розкладаються

Встановлено цільові орієнтири до зменшення захоронення цих відходів:

Через 5 років – 75% загального обсягу утворення у 1995 році муніципальних відходів, що біологічно розкладаються;

Через 8 років – 50% загального обсягу утворення у 1995 році муніципальних відходів, що біологічно розкладаються;

Через 15 років – 35% загального обсягу утворення у 1995 році муніципальних відходів, що біологічно розкладаються.

Для країн, що вступають до ЄС, в рамках договору про вступ можуть бути встановлені індивідуальні строки.

Кожна країна може самостійно визначати шляхи досягнення орієнтирів (роздільне збирання відходів або їх оброблення).

Для досягнення цих орієнтирів Держави **повинні визначити національну стратегію**, яка має включати відповідні заходи.

Встановлення класів місць захоронення відходів (МЗ):

- місця захоронення для небезпечних відходів;
- місця захоронення для відходів, що не є небезпечними;
- місця захоронення для інертних відходів.

Встановлення технічних вимог до місць захоронення – Додаток I

Співставлення класифікаційних схем відходів в країнах ЄС та Україні

Українські підходи		Співвідношення	Директива 1999/31/ЄС
Небезпечні відходи	I клас небезпеки		Небезпечні відходи
	II клас		
	III клас		
	IV клас – малонебезпечні, в тому числі відходи гірничої промисловості	?	Відходи безпечні (відходи, що не є небезпечними) Інертні Відходи

Визначено відходи, які можуть спрямовуватись у місця захоронення:

1. Лише відходи після оброблення (з метою зменшення їх обсягів та небезпеки для довкілля);

Оброблення відходів - це фізичні, термічні, хімічні або біологічні процеси, включаючи сортування, що змінюють характеристики відходів, з метою зменшення їх обсягів або небезпечних властивостей, полегшення поводження з ними або покращення (сприяння) утилізації; (h) *ст.2 Директиви 1999/31/ЄС*

2. Небезпечні відходи, що відповідають вимогам Додатку II (критерії та процедури прийняття відходів до місць захоронення) можуть допускатись до захоронення у місцях захоронення для небезпечних відходів;

3. У місця захоронення для відходів, що не є небезпечними допускаються:

- побутові відходи;
- відходи, що не є небезпечними, що відповідають критеріям встановленим у Додатку II;
- стабілізовані небезпечні відходи, що не вступають у реакцію, якщо їх вилугованість відповідає вилугованості відходів, що не є небезпечними. Вони мають розміщуватись у окремій частині місця захоронення.

4. Місця захоронення інертних відходів повинні використовуватись лише для інертних відходів.

Рішення Ради 2003/33/ЄС, що встановлює критерії і процедури для прийняття відходів на полігони відповідно до статті 16 і Додатку II до Директиви 1999/31/ЄС¹⁶

Отримання дозволу на експлуатацію полігону

Перелік інформації, яку має містити дозвіл

Процедури прийняття відходів

Додаток II уточнює критерії та процедури прийняття відходів на місця захоронення.

Моніторинг під час експлуатації

Процедура закриття полігону та догляд за ним після закриття

Додаток III встановлює мінімальні процедури моніторингу та контролю в період експлуатації полігону та догляду за ним після закриття

Вимоги до уже існуючих полігонів

Дозволяється продовжувати захоронення відходів на уже існуючих місцях захоронення тільки в тому випадку, якщо не пізніше, ніж за 8 років після вступу в силу національних правових норм, що впроваджують цю Директиву проводяться наступні заходи:

- протягом 1 року оператор розробляє програму заходів приведення полігону у відповідність вимог Директиви 1999/31/ЄС та надає її уповноваженому органу;**
- після розроблення програми уповноважений орган встановлює перехідний період, погоджує план та приймає рішення про можливість подальшої експлуатації місця захоронення;**
- полігони, які не допущені до експлуатації, терміново закриваються;**
- на основі погодженої програми уповноважений орган дозволяє проводити необхідні роботи і встановлює терміни їх виконання (максимум 8 років після вступу в силу національних норм);**

Механізм обчислення вартості захоронення відходів (ст.10)

Критерії встановлення вартості захоронення відходів

Плата за видалення відходів повинна **покривати в повному обсязі наступні витрати:**

- на створення (будівництво) місця захоронення відходів
- на експлуатацію МЗ
- фінансову заставу

на закриття МЗ

на догляд до МЗ протягом наступних 30 років після його закриття

Положення з апроксимації Директиви 1999/31/ЄС зафіксовані в Додатку ХХХ Угоди про асоціацію з ЄС

№	Положення з апроксимації	Строк впровадження
1	Розроблення й прийняття національного законодавства. Визначення уповноваженого органу	(6 РОКІВ)
2	Класифікація місць захоронення відходів (ст.4)	
3	Підготовка національної стратегії щодо зменшення кількості відходів, що біологічно розкладаються, які спрямовуються на полігони (ст.5)	
4	Встановлення системи процедур подачі заяв та надання дозволів операторам на функціонування полігонів, а також щодо процедур прийняття відходів на полігони (ст.5-7, 11, 12 і 14)	
5	Встановлення процедур контролю та моніторингу під час функціонування та закриття полігонів, а також процедур подальшого догляду після їх закриття з метою запобігання негативному впливу полігонів (ст.12 та 13)	
6	Впровадження планів приведення у відповідність до вимог Директиви існуючих місць захоронення (ст. 14)	
7	Встановлення механізму обчислення вартості захоронення відходів (ст.10)	
8	Забезпечення необхідного оброблення відходів перед їх захороненням (спрямуванням на полігони) (ст.6)	

Транспозиція у національне законодавство

Директива
1999/31/ЄС

Технічний регламент «Про захоронення відходів»

Розроблення й прийняття:

- Порядку запровадження механізму фінансових гарантій щодо захоронення відходів, формування й встановлення тарифів на захоронення відходів;
- "Національної стратегії щодо зменшення захоронення відходів, що біологічно розкладаються".

Внесення змін до законів України «Про відходи», до ДБН В.2.4-4:2010 „Полігони зі знешкодження та захоронення токсичних відходів” та ДБН В.2.4-2-2005 „Проектування. Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування”

Наявність полігонів різних типів в країнах ЄС станом на початок 2010 року⁷

Назва країни	Кількість полігонів		
	для небезпечних відходів	для відходів, що не є небезпечними (у т.ч. ТПВ)	для інертних відходів
Чехія	34	157	78
Естонія	7	6	2
Франція	15	252	-
Італія	10	303	221
Латвія	2	11	0
Литва	1	10	3
Угорщина	14	89	9
Польща	48	610	8
Румунія	8	137	0
Словенія	1	35	11
Норвегія	8	77	14

Директива 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості

Передбачає заходи, процедури й гарантії для попередження та зменшення, наскільки це можливо, будь-якого негативного впливу на навколишнє середовище, та будь-яку загрозу, що може виникнути в зв'язку з цим, для здоров'я населення, в результаті управління відходами видобувної промисловості.

Ключові вимоги Директиви 2006/21/ЄС

1. Розроблення і запровадження планів з управління відходами видобувної промисловості.
2. Порядок подання та вимоги щодо заявки на отримання дозволу, порядок надання дозволу на функціонування об'єктів/місць розміщення відходів (О/МРВ)
3. Запровадження класифікації О/МРВ.
4. Заходи, що стосуються гірничих виїмок.
5. Вимоги до будівництва, управління, закриття та післяексплуатаційного періоду О/МРВ.
6. Інвентаризація закритих О/МРВ.
7. Контроль з метою попередження трансграничного впливу.
8. Впровадження фінансових гарантій.

Положення з апроксимації Директиви 2006/21/ЄС зафіксовані в Додатку ХХХ Угоди про асоціацію з ЄС

№	Положення імплементації	Строк впровадження, роки
1	Розроблення й прийняття національного законодавства. Визначення уповноваженого органу	(5 років)
2	Встановлення системи, яка забезпечить створення/розроблення операторами (суб'єктами господарювання) планів управління відходами (визначення та класифікація об'єктів/місць видалення відходів видобувної промисловості; характеристика відходів) (ст.4 і 9);	
3	Встановлення дозвільної системи, фінансових гарантій та системи контролю (ст.7, 14 та 17)	
4	Встановлення процедур управління та моніторингу видобувних пустот (гірничих виїмок) (ст.10)	
5	Встановлення процедур закриття та подальшого нагляду за об'єктами/місцями розміщення відходів видобувної промисловості (ст.12);	
6	Створення реєстру закритих об'єктів/місць розміщення відходів видобувної промисловості (ст.20)	

Транспозиція у національне законодавство

Директива
2006/21/ЄС

Розроблення закону про відходи видобувної промисловості

Розроблення й прийняття:

- проекту закону «Про відходи видобувної промисловості»;
- проекту Постанови КМУ «Про порядок розроблення і затвердження планів управління відходами видобувної промисловості»;
- проекту Постанови КМУ «Про порядок віднесення об'єктів / місць розміщення відходів видобувної промисловості (О/МРВ) до категорії об'єктів підвищеної небезпеки», узгодження її з чинною Постановою Кабінету Міністрів України «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки (НПАОП 0.00 – 6.21 – 02).

Основні заходи з імплементації Директиви 2006/21/ЄС

1. Класифікування О/МРВ за категоріями небезпеки
2. Запровадження планування поводження з видобувними відходами на підприємствах
3. Запровадження дозвільної системи (видача дозволів)
4. Реалізація механізму закриття О/МРВ та процедур на стадії після закриття О/МРВ
5. Запровадження механізму здійснення фінансових гарантій
6. Приведення діючих О/МРВ у відповідність до вимог нового закону
7. Проведення інвентаризації закритих та покинутих О/МРВ та створення відповідного реєстру
8. Запровадження системи моніторингу за станом закритих О/МРВ

Узагальнена оцінка вартісних показників впровадження Директив за сектором 3. Управління відходами та ресурсами, тис. €

Директива	Часові періоди				Протягом всього часового періоду
	2016	2017	2019	2020	
Директива 2008/98/ЄС	-	84,4	38,1	-	122,5
Директиви 1999/31/ЄС	70,4	-	-	1 546,3	1 616,6
Директива 2006/21/ЄС	37,5	-	91,9	-	129,4
Всього	107,9	84,4	130,0	1 546,3	1 868,5

Що зроблено?

- Підготовлено офіційні переклади Директив 2008/98/ЄС та 1999/31/ЄС.
- Розроблено першу редакцію проекту закону «Про відходи»
- Розроблено проект національного переліку відходів гармонізованого з List of waste

Проект Закону України «Про відходи»

- Розширено та приведено у відповідність до Директиви 2008/98/ЄС термінологічний апарат
- Закладено поділ відходів на три категорії: небезпечні, безпечні, інертні.
- Встановлено переліки операцій з утилізації відходів та операцій з видалення відходів
- Встановлено перелік небезпечних властивостей відходів
- Встановлено ієрархію пріоритетів поводження з відходами
- Закладено основи застосування Національного переліку відходів
- Впроваджено принцип розширеної відповідальності виробника
- Встановлено вимоги до розроблення планів управління відходами

Проект Закону України «Про відходи»

Цільові показники із підготовки до повторного використання та перероблення відходів, зменшення захоронення відходів, що біологічно розкладаються

Введення категорії «побічні продукти», «кінець статусу відходів»

Визначено особливості поводження з окремими видами відходів:

- Уточнено положення щодо поводження з небезпечними відходами (ліцензування, маркування, супровідні документи)
- Вимоги щодо поводження з окремими видами відходів як вторинною сировиною та відповідні цільові показники
- Положення, що стосуються відпрацьованих олив, біовідходів

Дозволи на здійснення операцій у сфері поводження з відходами

Залишились у старій редакції, але потребуватиме змін у подальшому визначення показника загального утворення відходів для звільнення від подання декларації про утворення відходів

**План подальшої роботи
(відповідно до Наказу Мінприроди України № 317 від 15.10.2015р.)**

Директива 2008/98/ЄС

Назва заходу	Термін виконання	Індикатор виконання
Розроблення національного переліку відходів	Жовтень 2015	Затвердження національного переліку
Розроблення нормативно-правового акту про внесення змін до ДСанПін 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення класу їх небезпеки для здоров'я населення	Протягом 6 місяців з дня набрання чинності Законом України «Про відходи»	Прийняття нормативно-правового акту
Розроблення нової форми державних статистичних спостережень №1-відходи «поводження з відходами», що враховуватимуть нову класифікацію відходів	Грудень 2015	Затвердження нових форм державних статистичних спостережень

**План подальшої роботи
(відповідно до Наказу Мінприроди України № 317 від 15.10.2015р.)
Директива 1999/31/ЄС**

Назва заходу	Термін виконання	Індикатор виконання
Розроблення проекту технічного регламенту «Про захоронення відходів»	Грудень 2015	Затвердження технічного регламенту
Розроблення (внесення змін до Закону України «Про відходи») в частині захоронення відходів	Грудень 2015	Прийняття закону (внесення змін)
Розроблення проекту Порядку запровадження механізму фінансових гарантій щодо захоронення відходів, формування та встановлення тарифів на захоронення відходів	Протягом 3х місяців з дня набрання чинності технічним регламентом «Про захоронення відходів»	Затвердження Порядку Постановою Кабінету Міністрів України
Розроблення переліків відходів, що можуть прийматись на полігони різних видів	Протягом 3х місяців з дня набрання чинності технічним регламентом «Про захоронення відходів»	Затвердження переліків відходів, що можуть прийматись на полігони різних видів

Порівняння витрат на технічну імплементацію та апроксимацію

Назва Директиви	Вартість, млн €		Строки	
	Апроксимації	Технічної імплементації*	Апроксимації	Технічної імплементації
Директива 1999/31/ЄС про захоронення відходів	1 616,6 тис. €	5 299,0 млн €	6 років	10-15 років
Директива 2008/98/ЄС про відходи	122,5 тис. €		3 та 5 років	10-15 років

* Інвестиційні витрати

Допоміжні документи при впровадженні Директив ЄС у сфері поводження з відходами

- Рішення Комісії 2000/532/ЄС
List of waste (Перелік відходів)

- Рішення Комісії 2011/753/ЄС

Встановлено правила і методи розрахунків для перевірки відповідності цілям, визначеним у статті 11 Директиви 2008/98/ЄС

- Рішення Ради (2003/33/ЄС) від 19.12.2002,
що встановлює критерії і процедури для прийняття відходів на полігони відповідно до статті 16 і Додатку II до Директиви 1999/31 /ЄС

Корисні посилання

Waste Classification Guidelines Part 1: Classifying Waste (Керівництво з класифікування відходів. Частина 1.) Джерело:

<http://www.epa.nsw.gov.au/resources/waste/091216classifywaste.pdf>

Guidelines for national waste management strategies: moving from challenges to opportunities (Керівництво для національних стратегій з управління відходами: перехід від проблем до можливостей) Джерело:

<http://www.unep.org/ietc/Portals/136/Publications/Waste%20Management/UNEP%20NWS%20English.pdf>

Guidance on the legal definition of waste and its application (Керівництво з тлумачення понять у сфері поводження з відходами та їх застосування) Джерело:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/69590/pb13813-waste-legal-def-guide.pdf

Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste (Керівництво з інтерпретації основних положень Директиви 2008/98/ЄС)

http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/guidance_doc.pdf

Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні Секторальної бюджетної підтримки

Complementary Support to the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine for the sector budget support implementation - An EU funded project

Електронний варіант можна завантажити на:
http://www.sbs-envir.org/images/documents/Waste_brochure.pdf
<http://blagoustriy.info/books/>

Електронний варіант можна завантажити на:
<http://blagoustriy.info/books/>
<http://www.sbs-envir.org/index.php/ua/publications/140-instytutsionalnyi-rozvytok-sfery-povodzhennia-z-vidkhodamy-v-ukraini-na-shliakhu-ievropeiskoi-intehratsii.htm>

Дякую за увагу!